

Täysistunto

Maanantai 24.6.2024 klo 12.03—15.21

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.35 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Yleisen arvonlisäverokannan korotukseen 25,5 prosenttiin [Hälinää — Puhemies koputtaa] sisältyy useita haasteita, mutta keskityn tässä erityisesti kolmeen niistä.

Ensinnäkin arvonlisäveron korotus kohdistuu erityisesti pienituloisiin. Tämä todetaan hallituksen esityksessä, jonka mukaan korotuksen vaikutus on ”käytettävissä oleviin tuloihin suhteutettuna merkittävin alemmissa tulokymmenyksissä”. Tämä on erityisen ongelmallista tilanteessa, jossa hallitus on jo muutenkin leikannut pienituloisten etuuksista. Kun hallitus on jäädyttänyt indeksisidonnaisten sosiaalietuuksien tarkistukset, arvonlisäverotuksen korotus ei heijastu etuuksien nousussa. Tämä hankaloittaa entisestään pienituloisten tilannetta ja syventää köyhyyttä. Kaiken lisäksi hallitus on jo aiemmin päättänyt nostaa alempia arvonlisäkantoja, mikä kallistaa esimerkiksi lääkkeitä sekä liikunta- ja kulttuuripalveluita.

Toiseksi arvonlisäverotuksen korotus osuu kaikkein pienimpiin yrityksiin. Kaikki yrittäjät eivät voi vyöryttää veronkorotusta suoraan hintoihin, jolloin verot tulevat yrittäjien maksettaviksi. Tämä on erikoinen arvovalinta hallitukselta, jonka hallitusohjelmassa todetaan, että sen tavoitteena on yrittäjämysteinen Suomi. Kaiken lisäksi arvonlisäveron korottaminen osuu niihin samoihin työvoimavaltaisiin aloihin, joihin kohdistuu jo arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen. Monen palvelualan, sote-alan ja luovien alojen yrityksen tilanne siis hankaloituu entisestään. Iso osa näiden alojen yrittäjistä on naisia. Suomen Yrittäjien uuden raportin mukaan naisyksinyrittäjillä on valmiiksi enemmän haasteita taloutensa kanssa. Tämä arvonlisäveron korotus lisää näitä haasteita. Yrittäjämysteisen sijaan hallituksen veropolitiikkaa voisi kutsua monelta osin yrittäjävastaiseksi.

Ja kolmanneksi korotuksen ajankohta on erityisen huono. Arvonlisäveroa ei tulisi korottaa kesken vuoden tilanteessa, jossa Suomen taloudella menee yhä heikosti. On riski, että hallituksen hätäilevä alv-korotus leikkaa kysyntää ja ajaa Suomen talouden yhä huonompaan tilanteeseen. Lisäksi korotuksen ajankohta aiheuttaa monelle yrittäjälle huomattavas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

ti lisää hallinnollista taakkaa. Monella yrittäjällä onkin nyt tiedossa työntäyteinen kesä ja kesälomat jäävät pitämättä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on todettava, että vaihtoehtoja olisi ollut. Sopeutustoimet voi tehdä myös niin, että taantuma ei pitkity, köyhyys ei syvene ja suomalaisten ostovoima ei kärsi. Esimerkiksi ympäristölle haitallisten verotukien karsiminen olisi vahvistanut valtiontalouden sekä ympäristön tilaa ja nostanut pitkällä tähtäimellä Suomen tuottavuusasetta, ja näitä tukia on tarjolla miljardien eurojen edestä. Hallitus olisi voinut tarttua vihreään verouudistukseen, jossa ympäristölle haitalliselle toiminnalle asetetaan oikea hinta. Ympäristön pilaamisesta ei saisi enää kilpailuetua, vaan yritystoiminta ohjautuisi ympäristön kannalta kestäväan suuntaan. Hallitus olisi voinut myös uudistaa listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen, jota asiantuntijat pitävät heikosti perusteltuna. Veropohjan aukkojen korjaaminen tasaisi pelikenttää ja vahvistaisi verotuksen oikeudenmukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Nämä keinot eivät hallitukselle ole kuitenkaan kelvanneet. Sen sijaan hallitus on päättänyt kurjistaa pienituloisten tilannetta ja hankaloittaa monen pienyrittäjän asemaa. Tästä johtuen ehdotankin, että lakiehdotukset hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

13.40 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Suomen talous on supistunut kesästä 2023 lähtien joka kuukausi lukuun ottamatta tämän vuoden helmikuuta. Työttömyys kasvaa, ja konkurssien määrä lisääntyy. Ihmisten tilannetta ei helpota se, että hallitus on heikentänyt sosiaaliturvaa historiallisella tavalla. Ihmisten luottamus talouteensa on nyt erittäin matalalla tasolla.

Hallituksen tulisi tehdä kaikkensa työttömyyden torjumiseksi ja Suomen talouden vahvistamiseksi. Tämä tarkoittaisi myös kokonaiskysynnästä huolehtimista. Hallitus toimii kuitenkin päinvastoin ja hidastaa talouden elpymistä korottamalla arvonlisäveroa kesken taantumavuoden. Hallituksen esitys korottaa arvonlisäveroa merkittävästi 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Tällä hetkellä EU-maista vain Unkarissa on hallituksen esitystä korkeampi yleinen arvonlisäverokanta.

Talouden asiantuntijat ovat lähes yksimielisiä siitä, että arvonlisäveron korotuksen ajoitus on epäonnistunut ja lähettää väärän viestin niin yrityksille kuin kuluttajillekin tilanteessa, jossa elpymistä vielä odotetaan ja jossa yritysten suurin ongelma on tällä hetkellä kysynnän vähyys. Arvonlisäveron korotus tässä tilanteessa voikin aiheuttaa lopulta enemmän tappiota kuin tuottoa.

Arvoisa puhemies! Arvonlisäveron 1,5 prosenttiyksikön kiristys nopealla aikataululla kesken vuoden on yrityksille myös hallinnollisesti erittäin vaikea ja kallis toteuttaa. Monet yritykset ovat todellisissa ongelmissa, kun muutos pitäisi ajaa järjestelmiin sisään muuttaman kuukauden varoitusaikana kesken vuoden kesälomakauden jälkimainingeissa ja vieläpä toteuttaa muutos niin, että erilaiset tietojärjestelmät toimivat yhteen ja ymmärtävät puolikasta prosenttiyksikköä. Joillain toimialoilla korotusta ei käytännössä enää saa siirrettyä hintoihin tällä aikataululla, ja syksyn korotus koituu yritysten tappioksi. Heikko kysyntätilanne myös rajoittaa yritysten mahdollisuuksia viedä alvin korotus hintoihin asti.

On myös huomattava, että arvonlisäveron korotuksella on yhtymäkohta hallituksen esitykseen alvin alarajahuojennuksen poistamisesta vuoden 25 alusta sekä hallitusohjelman mukaiseen 10 prosentin hyödykkeiden, kuten lääkkeiden ja kulttuuripalveluiden, siirtämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

seen 14 prosentin verokantaan, mistä tulee esitys myöhemmin. Nämä esitykset yhdessä muodostavat merkittävän rasitteen monille yrityksille ja kuluttajille.

Arvoisa puhemies! Arvonlisäveron kiristys syö kuluttajien ostovoimaa, nostaa elinkustannuksia ja vaikuttaa kaikista haitallisimmin pienituloisiin, joiden tuloista suurin osa menee kulutukseen. Muutos on siis regressiivinen, kuten myös hallituksen esityksessä todetaan. Pienituloisten kohdalla tilannetta pahentaa entisestään hallituksen päätös leikata indeksijäädytyksillä monia etuuksia koko hallituskauden ajan. Alvin korotus nostaa siis hintoja, mutta etuudet eivät nyt nousekaan kuluttajahintoja vastaavasti kuten yleensä.

Sinällään on myönteistä, että hallitus käyttää myös verokeinoja valtiontalouden sopeutuksessa. Vaihtoehtoisia ja parempia verosopeutuskeinoja kuitenkin olisi. Vasemmistoliitto on esittänyt useiden miljardien suuruisia reiluja ja kestäviä veromuutoksia — aloittaa voisi esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen porsaanreikien korjaamisesta.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto ei kannata arvonlisäveron korotusta.

Ja arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mikkosen tekemää esitystä lakiesitysten hylkäämisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

13.43 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä hallituksen esitys, joka ehdottaa arvonlisäverokannan ja vakuutusmaksuveron korottamista 24 prosentista 25,5 prosenttiin, ansaitsee kriittisen tarkastelun.

Esityksen tavoitteet valtiontalouden vahvistamiseksi ovat ymmärrettäviä, mutta sen seuraukset saattavat olla vahingollisia ja ongelmallisia. Tulee väkisin miettineeksi, olisiko korotus voinut olla maltillisempi. Verokantojen korotus vaikuttaa suoraan kuluttajahintoihin ja heikentää kansalaisten ostovoimaa, mikä on huolestuttavaa aikana, jolloin monilla perheillä on jo vaikeuksia selviytyä päivittäisistä menoistaan ja arjestaan. Ostovoiman heikentyminen vähentää kulutusta, mikä puolestaan voi hidastaa talouskasvua, ja tämä vaikutus on ristiriidassa esityksen tavoitteiden kanssa parantaa valtiontalouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä.

Lisäksi yrityksille aiheutuvat hallinnolliset kustannukset ovat merkittäviä. Yritysten on päivitettävä tietojärjestelmänsä, kirjanpitoonsa ja hinnoittelunsa vastaamaan uusia verokantoja. Tämä rasittaa erityisesti pienyrityksiä, jotka voivat kohdata suhteellisesti suurempia kustannuksia, mikä heikentää täten kilpailuedellytyksiä. Pienyritysten hallinnollisten kustannusten kasvu saattaa johtaa jopa joidenkin yritysten sulkemiseen, mikä vähentäisi työllisyyttä ja verotuloja.

Veronkorotusten negatiiviset vaikutukset kysyntään ja kulutukseen ovat huomattavat, ja kotitalouksien ostovoiman heikentyessä kulutus vähenee, mikä voi johtaa tuotannon laskuun ja siten heikentää talouskasvua tältäkin näkökannalta. Tämä on merkittävä riski, joka on otettava huomioon päätöksenteossa. Vaikka esityksen valmistelussa on kuultu laajasti eri tahoja ja sen tarkoitusperät ovat selkeät, on tärkeää arvioida tarkasti näitä negatiivisia vaikutuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

13.46 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta esitti ensimmäisessä käsittelyssä sisällöllistä muutosta tähän hallituksen esitykseen. Me lähdemme siitä, että arvonlisäveroa ei tulisi korottaa 25,5 prosenttiin. Erityisesti tämä puoli prosenttia on kohtuuton ja menee yli sen, mitä muissa Pohjoismaissa on. Suomen ei pidä lähteä arvonlisäverotuksenkaan osalta himoverotuksen linjalle. Me ymmärrämme sen, että tässä taloudellisessa tilanteessa valtiontalouteen tarvitaan myös tuloja, ja arvonlisäveron yleisen prosentin korottaminen on ymmärrettävä toimenpide, mutta kyllä siinäkin pitäisi olla joku kohtuus ja maltti. Nyt mennään sen yli. Eikä tässä vielä kaikki: tämä tehdään ajankohtana, joka aiheuttaa meidän yrityselämällemme, pienille yrityksille ja myös suuremmille yrityksille, erittäin suuria ongelmia, kun heti kesälomien jälkeen 1.9. yleinen arvonlisäveroprosentti tulee nousemaan.

Tilanne on kohtuuton. Monen yrityksen ja yrittäjän kesäloma on pilalla. Ja vaikka useat yritykset haluaisivat tehdä parhaansa, heidän atk- ja taloushallintojärjestelmänsä, kassajärjestelmänsä eivät tule taipumaan tähän, ja he voivat joutua täysin kohtuuttoman tilanteen eteen, niin että parhaankin tahdon jälkeen he joutuvat rikkomaan lakia tai ottamaan omaan piikkiin, omaan kustannukseen, arvonlisäveroja, kun eivät kykene järjestelmiään muuttamaan. Tämä puolen prosentin desimaalikorotus aiheuttaa erityisen suurta vaikeutta moniin kassajärjestelmiin.

Tämän johdosta teen tässä keskustan vastalauseeseen sisältyvät kolme lausumaehdotusta, jotka kuuluvat, arvoisa puhemies, seuraavasti:

”1) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, miksi se ei ole yleisen arvonlisäveron verokannan korotuksen yhteydessä noudattanut omaa hallitusohjelmaansa, jonka mukaan yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkällä siirtymäaajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa.

2) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää arvonlisäverokannan ja useiden veropäätösten yhteisvaikutukset erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ennen kuin eduskunnalle annetaan seuraavia yrityksiin negatiivisesti vaikuttavia veroesityksiä.

3) Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu yleiseen arvonlisäverokantaan tehtävä korotus huomioiden aikeistaan korottaa 10 prosentin arvonlisäverokantaa 14 prosenttiin myöhemmin annettavalla erillisellä esityksellä, jotta ahkeralla työllään tulonsa ansainneiden suomalaisten ostovoimasta ei leikattaisi yhtään enempää kuin on aivan välttämätöntä.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

13.49 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Yrittäjätaustaisena kansanedustajana olen saanut yrittäjäkollegoiltani ympäri Suomea paljon palautetta viime kuukausien aikana, ja kyllä viesti on ollut varsin selkeä, eli tämä arvonlisäveron muutos kesken kalenterivuoden tulee olemaan tosi haastava juuri tämän desimaaliongelman takia. Tästä ovat huolissaan tilitoimistoyrittäjät, mutta tästä ovat huolissaan myös ne yrittäjät, joiden kuuluisi tehdä leipätyönään kauppaa eikä surra sitä, että atk-järjestelmät eivät toimi. Pahimmillaan tämä johtaa siihen, että jos järjestelmiä ei saada toimimaan, niin myöskään sitten laskutus ei voida tehdä kesäaikana, ja tämä tekee myös sitten taloudellista tappiota yrityksille.

Näistä syistä kannatan lämpimästi keskustan ja edustaja Lohen tekemiä äskeisiä esityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

13.50 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä arvonlisäveron nopea ja erittäin korkea korottaminen kesken vuoden on esimerkki siitä, miten Orpon hallituksen talouspolitiikka on vuoden voimassaolon, vallassaolon, jälkeen ajanut karille. Mitään muita keinoja eivät pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra löytäneet talouden hoitamiseen kuin tällaisen kesken kalenterivuoden ja useimmille yrityksille kesken tilikauden tapahtuvan todella ison muutoksen, joka tulee Suomen Yrittäjiä lainatakseni pilaamaan pk-yrittäjien kesän. Meillä tulee taloudellisia seuraamuksia ja ongelmia niille yrityksille, jotka eivät pysty muuttamaan tietojärjestelmiään kesken vuoden muutamassa kuukaudessa tähän outoon 25,5:een. Ja näillä ratkaisulla Suomesta tulee Euroopan numero kakkonen kulutusveroisia. Vain Unkarissa on yleinen arvonlisävero korkeampi kuin Suomessa.

Tämä on myös sellaista politiikkaa, millä tullaan syömään erityisesti palveluyrittäjiltä leipää. Palveluyrittäjät ovat erittäin lujilla inflaation, korkojen nousun ja myöskin koronan jälkeen, esimerkiksi tapahtuma-alan ja kulttuuri- ja liikunta-alan yrittäjät. Tämä tulee kyllä iskemään moniin sellaisiin yrittäjiin, jotka tekevät vaikka remonttitoita, putkitöitä, tarjoavat erilaista kotiapua kotitalouksiin. Hallitushan samaan aikaan myös leikkaa kotitalousvähennystä. Elikkä ihan huolella viedään leipää sieltä palveluyrittäjien suusta tällä politiikalla.

Herra puhemies! Aina silloin tällöin täällä salissa sanotaan, että ei ole vaihtoehtoja. Kyllä olisi vaihtoehtoja. Keskusta on ehdottanut, että esimerkiksi alkoholiveroa voitaisiin kiristää eikä keventää, niin kuin hallitus tekee, tupakan verotusta kiristää. Kannattaisimme suurten yhdistysten ja säätiöitten isojen pääomatulojen voimakkaampaa verottamista, ja Verohallinnon ihan oman ehdotuksen mukaan 200 miljoonaa voisi saada harmaasta taloudesta. Alv:n himokorottaminen on virheellistä politiikkaa, ja keskusta sitä vastustaa, ja on onneksi olemassa parempia vaihtoehtoja, joita olemme täällä pitkin kevättä esitelleet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

13.52 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Olemme historiallisen veronkorotuksen äärellä, kun arvonlisävero nousee 24:stä 25:een ja puoleen ja sitten myöskin täysin poikkeuksellisen ajankohtana eli 1.9. Nämä kaksi asiaa ovat tässä jo tosi merkittäviä, ja sitten tässä pitää muistaa, että tämä ei ole ainut alvin muutos: pienten yritysten alvin alarajahuojennus poistuu ja rajaksi tulee 20 000 euroa, ja sitten 10:stä 14 prosenttiin nousevat lääkkeet ja joukkoliikenne. Alvin alueella tehdään monia muutoksia tämän ohella. Tämä tulee näkymään kuluttajien ja kansalaisten arjessa monella tapaa. Inflaatio nousee, ja niiden hintojen kautta, joissa suoraan tämä alvin nousu näkyy tuolla kuluttajahinnoissa, se näkyy sitten kuluttajien käyttäytymisenä ja ostovoiman pienentymisenä.

Tämä korotuksen taso on aivan liian suuri. Me olisimme olleet valmiita yhden prosenttiyksikön korotukseen. Korotusajan osalta 1.9. on äsken luetelluilla esimerkeillä hyvin kuvattu: Se on erittäin ongelmallinen yritysten kannalta. Se on myöskin toteutuksen kannalta vaikea, koska kaikkiin kuluttajahintoihin tämä arvonlisäverokantamuutos pitää viedä hyvin nopealla aikataululla. Monen yrittäjän kesä on mennyt pilalle tällä muutoksella. Tämä ajankohta olisi ollut oikeampi tuolla vuodenvaihteessa, jossa ne yleensä ovat olleet.

Sitten jos katsotaan tätä kokonaisuutta, tällä tasoitetaan valtiontaloutta noin 1 000 miljoonalla eurolla, ja se on ymmärrettävää. Kaikki ymmärtävät, että valtiontalouden tasapainottamiseen pitää käyttää myöskin verovälineitä, mutta olisi ollut vaihtoehtoisia ratkaisuja, niin kuin täällä jo aiemmin puheenvuoroissa on tullut esille. Näin merkittävää ja mas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

siivista arvonlisäveron korotusta ei olisi pitänyt tehdä. Tämän ajankohdan ja korotuksen tason olisi pitänyt olla toinen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.